

1. ZÁKLADNÍ INFORMACE O STATISTICE

Název statistiky:	Přímá veřejná podpora výzkumu a vývoje (Státní rozpočtové výdaje na výzkum a vývoj)
Metoda sběru dat:	Zpracování administrativních datových zdrojů
Periodicita zpracování:	Roční
Zdroj dat:	Informační systém výzkumu, vývoje a inovací; státní pokladna; informace od poskytovatelů podpory
Statistická jednotka:	Projekt výzkumu a vývoje, institucionální podpora příjemce
Předmět statistické úlohy:	Přímá veřejná podpora výzkumu a vývoje poskytnutá subjektům ze státního rozpočtu na území České republiky nebo v zahraničí
Základní ukazatele:	Sledovány jsou následující hlavní ukazatele: <ul style="list-style-type: none"> – počet subjektů s přímou veřejnou podporou výzkumu a vývoje – výše rozpočtových výdajů na výzkum a vývoj
Používaná třídění:	Zjišťované ukazatele výzkumu a vývoje a jejich charakteristiky jsou sledovány podle: <ul style="list-style-type: none"> – podle formy poskytnuté podpory – podle poskytovatelů podpory – podle socioekonomických cílů klasifikace NABS – vlastnictví podniků (veřejné, soukromé národní, soukromé pod zahraniční kontrolou) – velikostních skupin podniků (mikro, malé, střední, velké) – převažující ekonomické činnosti (klasifikace CZ-NACE) – krajského členění (klasifikace CZ-NUTS 3), případně i v členění podle okresů (CZ-NUTS 4)
Časová řada:	Roky 2000 až 2019 – agregované údaje podle klasifikace NABS 1992, formy podpory a poskytovatelů Roky 2010 až 2020 – podrobné údaje v napojení na Registr ekonomických subjektů, podle klasifikace NABS 2007, formy podpory a poskytovatelů
Mezinárodní srovnání	Údaje statistiky o přímé veřejné podpoře výzkumu a vývoje jsou mezinárodně srovnatelné. Statistika vychází z metodických doporučení OECD uvedených ve Frascati manuálu 2015 (kapitola č. 12).

2. METODIKA

2.1 Legislativní vymezení státních rozpočtových výdajů na výzkum a vývoj v ČR

Přímá veřejná podpora výzkumu a vývoje (dále jen VaV) je v současnosti primárním nástrojem politiky ČR na podporu provádění VaV. Výzkum a vývoj je podporován jak **účelovou formou** podpory (grantové projekty, operační programy), tak i **institucionální formou** (prostředky na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumných organizací a specifický vysokoškolský výzkum).

Sledováním přímé veřejné podpory VaV se zabývá mezinárodně srovnatelná statistika **GBARD (Government Budget Appropriations for R&D by Socio-economic Objectives)**. Cílem této statistické úlohy GBARD v českém ekvivalentu „**Státní rozpočtové výdaje na výzkum a vývoj podle socioekonomických cílů**“ je zabezpečení údajů o státní podpoře VaV plynoucí z veřejných rozpočtů v členění podle socioekonomických cílů (směrů). Údaje z této statistiky slouží v členských zemích EU jako podpora pro rozhodování, do jakých oblastí výzkumu a vývoje by mělo být v následujících letech investováno.

Statistická úloha GBARD je v rámci Evropské unie organizována jako povinné zjišťování na základě legislativního **nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/2152** ze dne 27. listopadu 2019 o evropských podnikových statistikách. Zabezpečení údajů GBARD je pro Českou republiku závazné. Z národních právních norem je pro vlastní koncepci zajištění této statistiky důležitý zákon č. 130/2002 Sb.

Platná metodika vztahená k této úloze je rozvedena v mezinárodní příručce „Doporučení pro sběr a vykazování údajů o výzkumu a experimentálním vývoji“ známé pod zkráceným názvem **Frascati manuál** (revize 2015)⁴, který vznikl z podnětu OECD. Vlastní číselník kódů socioekonomických cílů lze nalézt v klasifikaci NABS – **Nomenklatura pro analýzu a srovnání vědeckých programů a rozpočtů** (Eurostat 2007).

2.2 Koncepce statistické úlohy GBARD

Definice a vymezení základních kategorií VaV jsou **v souladu** se široce užívanými mezinárodními definicemi odvozenými od Frascati manuálu. Podrobné vymezení VaV, tak jak je používáno ČSÚ v Ročním šetření o výzkumu a vývoji je uvedeno v publikaci: „**Ukazatele výzkumu a vývoje**“⁵ nebo na stránkách ČSÚ⁶.

Vymezení výzkumu a vývoje

Základní vymezení VaV vychází z § 2 odst. 1 zákona o podpoře výzkumu a vývoje (č. 130/2002 Sb.), kde se VaV obecně rozumí systematická tvůrčí práce konaná za účelem získání nových znalostí nebo jejich využití. **Základním kritériem** pro odlišení VaV od ostatních (příbuzných) činností je **přítomnost ocenitelného prvku novosti** a vyjasnění výzkumné nebo technické nejistoty. VaV se dále rozlišuje na následující kategorie:

- **výzkum** – systematická tvůrčí práce rozšiřující poznání, včetně poznání člověka, kultury nebo společnosti, metodami umožňujícími potvrzení, doplnění či vyvrácení získaných poznatků, prováděná jako:
 - a) **základní výzkum** – experimentální nebo teoretické práce prováděné s cílem získat znalosti o základech či podstatě pozorovaných jevů, vysvětlení jejich příčin a možných dopadů při využití získaných poznatků;
 - b) **aplikovaný výzkum** – experimentální nebo teoretické práce prováděné s cílem získání nových poznatků zaměřených na budoucí využití v praxi;

⁴ Frascati manuál je základní mezinárodní dokument používaný ve statistikách VaV. Více viz:

<http://www.oecd.org/sti/frascati-manual-2015-9789264239012-en.htm>

⁵ <https://www.czso.cz/csu/czso/ukazatele-vyzkumu-a-vyvoje-2019>

⁶ <https://www.czso.cz/csu/czso/statistika-vyzkumu-a-vyvoje>

- **průmyslový výzkum** – část aplikovaného výzkumu, jehož výsledky se prostřednictvím vývoje využívají v nových výrobcích, technologiích a službách, které jsou určeny k podnikání podle zvláštního právního předpisu.
- **vývoj** – systematické tvůrčí využití poznatků výzkumu nebo jiných námětů k produkci nových nebo zlepšených materiálů, výrobků nebo zařízení anebo k zavedení nových či zlepšených technologií, systémů a služeb, včetně pořízení a ověření prototypů, poloprovozních nebo předváděcích zařízení.

Na rozdíl od jiných statistických šetření prováděných v oblasti výzkumu a vývoje jsou údaje GBARD založeny na analýze a identifikaci všech částek plynoucích na výzkum a vývoj (dále jen "VaV") z veřejných rozpočtů a následném přiřazení kódů socioekonomických cílů. Jedná se tedy o **přístup z hlediska poskytovatele finančních prostředků**, kterým je v tomto případě stát zastoupený administrativou, a ne o přístup z hlediska jednotky provádějící VaV, jak je tomu například v Ročním statistickém šetření o výzkumu a vývoji (VTR 5-01).

Státní rozpočtové výdaje na VaV **zahrnují** veškeré finanční prostředky poskytnuté z veřejných rozpočtů na podporu VaV, včetně prostředků plynoucích na VaV do zahraničí. Na základě metodiky statistické úlohy je z údajů GBARD **vyloučeno** předfinancování projektů hrazených z Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF). Do údajů GBARD **není zahrnuta** ani podpora inovací. Vychází se přitom z výdajů schválených v zákoně o státním rozpočtu pro dané fiskální období (předběžné údaje) a výdajů **závěrečného státního účtu** pro oblast VaV (konečné údaje). Veřejnými rozpočty jsou v tomto případě míněny státní rozpočet a rozpočty krajů. Státní rozpočet je zahrnut vždy, krajské rozpočty pouze v případě, že jejich příspěvek je významný. Rozpočty na úrovni místní samosprávy, tj. města a obce jsou vyloučeny. **V případě ČR je zahrnut pouze státní rozpočet, nikoliv krajské rozpočty.**

Údaje GBARD zahrnují **běžné i kapitálové** výdaje. Striktně je vyloučena veškerá podpora realizovaná prostřednictvím návratných půjček.

Do údajů GBARD spadají i všeobecné univerzitní fondy⁷ (SEO 12: Všeobecný rozvoj znalostí na vysokých školách financovaný z institucionálních prostředků na VaV), které jsou pro potřeby této úlohy vymezeny v souladu s definicí Frascati manuálu jako veškeré institucionální prostředky poskytnuté vysokým školám na podporu VaV prostřednictvím rozpočtové kapitoly Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstva obrany.

Kódy socioekonomických cílů jsou u účelových finančních prostředků přiřazeny na základě kritéria účelu a obsahu VaV programu (projektů). U institucionálních prostředků pak podle výzkumného zaměření příjemce.

Vymezení pojmů

Forma podpory (dle metodiky OECD, která se odlišuje od členění dané novelizovaným zákonem č. 130/2002 Sb. o podpoře výzkumu, vývoje a inovací):

- **účelová podpora** – zahrnuje projekty v rámci programů vyhlášených ministerstvy a VaV agenturami (GA ČR a TA ČR), také projekty financované z operačních programů a projekty 8. Rámcového programu pro výzkum a inovace – Horizont 2020.
- **institucionální podpora** – zahrnuje dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumných organizací, specifický vysokoškolský výzkum, podporu mezinárodního VaV a dříve i výzkumné záměry.

Dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace – zahrnuje institucionální podporu na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace na základě zhodnocení dosažených výsledků. Od roku 2010 postupně tento typ podpory nahradil institucionální podporu poskytovanou ve formě výzkumných záměrů.

Specifický vysokoškolský výzkum – zahrnuje výzkum prováděný studenty při uskutečňování akreditovaných doktorských nebo magisterských studijních programů, který je bezprostředně spojen s jejich vzděláváním.

⁷ V České republice **nejsou** všeobecné univerzitní fondy definovány zákonem. Socioekonomický cíl SEO 12 proto zahrnuje dle definice Frascati manuálu pouze institucionální prostředky poskytnuté vysokým školám.

Podpora mezinárodního výzkumu a vývoje – zahrnuje poplatky za účast České republiky v mezinárodních programech výzkumu a vývoje, poplatky za členství v mezinárodních organizacích výzkumu a vývoje, nebo finanční podíly z prostředků České republiky na podporu projektů mezinárodní spolupráce ve výzkumu a vývoji, pokud je tento finanční podíl možno hradit z veřejných prostředků a pokud jsou projekty podporovány z rozpočtu jiných států nebo z rozpočtu Evropské unie nebo z prostředků mezinárodních organizací.

Socioekonomický cíl – předem vymezené VaV oblasti, do kterých jsou alokovány státní rozpočtové výdaje dle priorit stanovených VaV politikou. Seznam socioekonomických cílů je uveden v již zmíněné klasifikaci NABS (Eurostat, 2007), viz také příloha 1.

Kód	SEO-CZ
SEO01	Průzkum a využití Země
SEO02	Životní prostředí
SEO03	Průzkum a využití kosmu
SEO04	Doprava, telekomunikace a ostatní infrastruktura
SEO05	Energie
SEO06	Průmyslová výroba a technologie
SEO07	Zdraví
SEO08	Zemědělství
SEO09	Vzdělání
SEO10	Kultura, rekreace, náboženství a media
SEO11	Politické a sociální systémy, struktury a procesy
SEO12	Všeobecný rozvoj znalostí na vysokých školách financovaný z institucionálních prostředků na výzkum a vývoj
SEO121	Výzkum a vývoj vztahený k přírodním vědám
SEO122	Výzkum a vývoj vztahený k technickým vědám
SEO123	Výzkum a vývoj vztahený k lékařským vědám
SEO124	Výzkum a vývoj vztahený k zemědělským vědám
SEO125	Výzkum a vývoj vztahený k sociálním vědám
SEO126	Výzkum a vývoj vztahený k humanitním vědám
SEO13	Všeobecný rozvoj znalostí financovaný z ostatních zdrojů na výzkum a vývoj
SEO131	Výzkum a vývoj vztahený k přírodním vědám
SEO132	Výzkum a vývoj vztahený k technickým vědám
SEO133	Výzkum a vývoj vztahený k lékařským vědám
SEO134	Výzkum a vývoj vztahený k zemědělským vědám
SEO135	Výzkum a vývoj vztahený k sociálním vědám
SEO136	Výzkum a vývoj vztahený k humanitním vědám
SEO14	Obrana

Poskytovatelé veřejné podpory VaV – jsou veškeré rozpočtové kapitoly, které dle zákona o státním rozpočtu ČR mohou přidělovat finanční prostředky na podporu VaV formou přímé podpory. Jedná se o vybraná ministerstva, z nichž nejdůležitější je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT), grantové agentury (Grantová agentura, Technologická agentura) a Akademie věd, která institucionálně financuje „své ústavy“ (veřejné výzkumné instituce).

Sektory provádění VaV dle příjemců státních rozpočtových výdajů na VaV⁸:

- podnikatelský (veřejné a soukromé podniky, podnikatelé a zaměstnavatelé),
- vládní (veřejné výzkumné instituce, AV ČR, resortní výzkumná pracoviště, knihovny, archívy, muzea a ostatní příjemci),
- vysokoškolský (veřejné vysoké školy, soukromé vysoké školy, fakultní nemocnice),
- soukromý neziskový (neziskové instituce),
- zahraničí (jednotky provádějící/ koordinující VaV mimo území ČR).

2.3 Statistika státních rozpočtových výdajů na VaV

Koncepce zajištění statistiky GBARD zohledňuje podmínky poskytování veřejné podpory VaV dané novelizovaným zákonem č. 130/2002 Sb. o podpoře výzkumu, vývoje a inovací a platnými nařízeními vlády, zejména č. 397/2009 Sb. o IS VaVal.

Statistická úloha GBARD je v podmínkách ČR realizována ve spolupráci s Radou pro výzkum, vývoj a inovace a Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy prostřednictvím **Informačního systému výzkumu, experimentálního vývoje a inovací (IS VaVal)** a jeho integrovaných databází. Z integrovaných databází IS VaVal jsou pro zabezpečení projektu GBARD využity databáze:

- CEP (Centrální evidence projektů VaV),
- CEA (Centrální evidence aktivit).

Doplňkově jsou použity údaje z odboru přípravy rozpočtu úseku Rady pro výzkum, vývoj a inovace. Databáze CEP a CEA neobsahují všechny finanční částky poskytnuté na VaV ze státního rozpočtu v potřebném členění, a proto musí být některé detailní údaje získány v součinnosti s Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy. Údaje pro socioekonomický cíl SEO 12, tj. specifický vysokoškolský výzkum a podporu dlouhodobého koncepčního rozvoje výzkumných organizací v členění podle vědních oblastí, jsou získávány přímo od jednotlivých vysokých škol, kterých se uvedená skutečnost týká.

Vlastní zpracování údajů a přiřazení kódů socioekonomických cílů (dále jen SEO) dle číselníku NABS provádí přímo ČSÚ. Z údajů získaných z databází CEP a CEA a doplňkových údajů od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy je nutno vyloučit podle metodiky Frascati manuálu částky, které nejsou považovány za součást GBARD. Jedná se o podporu VaV, která je financována formou návratné půjčky (pouze u projektů realizovaných před platností zákona č. 130/2002 Sb. a předfinancování programů z Evropských strukturálních a investičních fondů), některé administrativní náklady a podpora inovací. Očištěné údaje jsou klasifikovány podle číselníku NABS 2007.

Propojení dat GBARD s Registrem ekonomických subjektů (RES), které bylo poprvé realizováno pro referenční rok 2010, umožňuje kromě socioekonomických cílů získat další členění podle:

- velikostní skupiny příjemců (mikro [0-9 zaměstnanců], malé [10-49 zaměstnanců], střední [50-249 zaměstnanců], velké [250+ zaměstnanců]),
- typu příjemců (veřejné výzkumné instituce, vysoké školy, podniky, fakultní nemocnice aj.),
- vlastnictví ekonomického subjektu (veřejné podniky, soukromé národní podniky, zahraniční afilace),
- sektorů provádění VaV (vysokoškolský, vládní, podnikatelský a soukromý neziskový),
- regionálního členění (regiony /NUTS2/, kraje /NUTS3/, okresy /NUTS4/).

⁸ Bližší specifikace sektorů provádění viz metodika ke statistickému šetření o VaV (VTR 5-01): https://www.czso.cz/csu/czso/statistika_vyzkumu_a_vyvoje
Zahraníční sektor není v případě statistického šetření VTR 5-01 definován. Sledují se pouze jednotky provádějící VaV na území České republiky.

Nadnárodně koordinovaný výzkum a vývoj (mezinárodní spolupráce v rámci evropského výzkumného prostoru)

Předcházející nařízení Komise EU č. 995/2012 vymezilo novou oblast statistiky státních rozpočtových výdajů na VaV, které má za úkol zachytit nadnárodně koordinovaný výzkum a vývoj v rámci evropského výzkumného prostoru. Statistika má akronym GBARD-ERA1 a její zabezpečení je pro členské země povinné na základě uvedeného nařízení. Prvním referenčním rokem sběru dat dle nařízení byl stanoven rok 2012. Pilotní data jsou dostupná již od roku 2007. Po několika úpravách metodiky se dospělo pod vedením Eurostatu a za přispění OECD ke konsenzu, které specifické položky státní rozpočtové podpory VaV (poplatky a příspěvky na mezinárodní spolupráci) budou do této statistiky zařazeny.

Statistika zachycuje vybrané poplatky a příspěvky ze státního rozpočtu na nadnárodně koordinovaný výzkum a vývoj v rámci evropského výzkumného prostoru (ERA). Dle metodiky jsou údaje dále podrobněji členěny následovně:

- a) příspěvky ze státního rozpočtu veřejným subjektům činným v nadnárodním VaV,
- b) příspěvky ze státního rozpočtu na evropské nadnárodní veřejné programy v oblasti VaV,
- c) příspěvky ze státního rozpočtu na dvoustranné či mnohostranné veřejné programy v oblasti VaV založené mezi vládami členských států.

Pod položkou „příspěvky ze státního rozpočtu veřejným subjektům činným v nadnárodním VaV“ je zjišťována finanční podpora šesti vybraným největším veřejným subjektům, které provádí výzkum na bázi širší mezinárodní spolupráce. Jedná se o následující subjekty:

European Organization for Nuclear Research (CERN); Institute Laue-Langevin (ILL); European Synchrotron Radiation Facility (ESRF); European Molecular Biology Laboratory (EMBL); European Southern Observatory (ESO) and Joint Research Centre of the European Commission (JRC).

Pod položkou „příspěvky ze státního rozpočtu na evropské nadnárodní veřejné programy v oblasti VaV“ se zjišťuje finanční podpora evropských veřejných výzkumných programů, mezi něž se řadí (anglické názvy):

ERA-NETs; ERA-NET+; European Fusion Development Agreement (EFDA); EUREKA; COST; EUROCORES; European Space Agency (ESA); European Molecular Biology Organisation (EMBO); European Molecular Biology Conference (EMBC); Article 185 initiatives: (Europe-Developing Countries Clinical Trials Platform, Eurostars and Ambient assisted living for the elderly); Joint Technology Initiatives (public funding part: ENIAC (Embedded Computing Systems) and ARTEMIS (Nanoelectronics)).

Pod položkou (c) se zjišťuje veřejná podpora v rámci dvoustranných či mnohostranných veřejných programů v oblasti VaV založených mezi vládami členských států (a ve spolupráci s kandidátskými zeměmi a zeměmi Evropského sdružení volného obchodu), kde je stanovena podmínka, že musí probíhat aspoň mezi dvěma členskými státy nebo mezi členským státem a kandidátským státem.

Dostupná časová řada dat: 2007–2020 (v roce 2014 byla částečně revidována data za roky 2011 až 2013)

Blíže viz:

<https://www.czso.cz/csu/czso/statni-rozpocetove-vydaje-na-vyzkum-a-vyvoj>

Odkaz na stránky Eurostatu:

http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/gba_tncoor

Nepřímá veřejná podpora výzkumu a vývoje

Kromě přímé státní rozpočtové podpory výzkumu a vývoje, kterou reprezentuje statistika GBARD, existuje od roku 2005 možnost daňového odpočtu uznatelných nákladů na výzkum a vývoj. Tento instrument se nazývá nepřímá veřejná podpora výzkumu a vývoje a sleduje se pomocí statistiky státních daňových pobídek výdajů na VaV (ang. zkrat. GTARD).

Údaje o této formě podpory ČSÚ shromažďuje z administrativních zdrojů (daňová přiznání právnických osob) a publikuje na svých stránkách. Údaje o subjektech (právnické osoby) podnikatelského sektoru, které uplatnily daňový odpočet uznatelných nákladů na VaV, jsou dostupné od roku 2007. Za roky 2005 a 2006 je dostupná pouze celková částka uznatelných nákladů na VaV bez dalšího členění v návaznosti na Registr ekonomických subjektů.

Blíže viz:

<https://www.czso.cz/csu/czso/neprima-verejna-podpora-vyzkumu-a-vyvoje>

Dostupná časová řada dat: 2007–2019

Poznámky k údajům v tabulkách a grafech

- 0 = nula se používá pro označení číselných údajů menších než polovina zvolené měřicí jednotky
- - = údaj není k dispozici (nespolehlivý, jev se nevyskytoval, ukazatel se nezjišťoval, individuální údaj)
- . = údaj není k dispozici (mezinárodní srovnání)
- x = ležatý křížek na místě čísla značí, že zápis není možný z logických důvodů
- Výpočty v tabulkách jsou prováděny z **nezaokrouhlených údajů**.
- Uvedené úhrny (součty a mezisoučty) nemusí odpovídat součtu dílčích hodnot z důvodu **zaokrouhlování**.

Definice vybraných ukazatelů použitých v tabulkách

Parita kupní síly (PPP - Purchasing Power Parity) – vyjadřuje takový kurz mezi dvěma měnami, při němž si je možné v obou zemích koupit stejné množství zboží. Číselně je to tedy počet jednotek národní měny, za který lze koupit stejné množství výrobků a služeb na výchozím vnitrostátním trhu (např. českém), jako za jednotku měny X (zde USD) na vnitrostátním trhu měny X (zde ve Spojených státech). Parita kupní síly měn také umožňuje podstatně přesnější srovnání skutečné ekonomické úrovně, struktury a výkonnosti států než běžně používaný směnný kurz.

Celkové výdaje na výzkum a vývoj (GERD - Gross Domestic Expenditure on Research and Development) – ukazatel celkové hrubé domácí výdaje na VaV zahrnuje veškeré neinvestiční a investiční výdaje vynaložené ve sledovaném roce na VaV prováděný na území daného státu, a to bez ohledu na zdroj a způsob jejich financování.

